

foren en Terragona ---» (Ag., 89, § 55). Després n'hi ha molts testimonis documentals de *plaja de Canet*, *plaja de Barcelona* etc., entre aquella data i «qui pescarà en la *plage* de Rosselló» a. 1440 (*InuLC*).

Interessant per al concepte antic de la cosa: «Partir de ports, *plag[u]es* o marítimes de la senyoria del dit senyor --- rey Pere III ---» a. 1356 (*CoDoACA* VI, 320). «Com sobre aquesta paraula *plage*, posada en lo *privilegi* del Consolat de la Mar --- sia moltes vegades qüestió e debat en los juhís --- com alguns entenen que les tasques de la mar sien dita *plage*; e altres, que lo loc on se constituïxen e fan les naus --- lo Sr. Rey declara --- que *plage* sia dita no solament dins la mar mas encara dins la dita Riba --- de la faç de la ayguatro al mur» a. 1390 (Moliné, ed. del *Consolat*). Cf. *TASCA*.

Entre els Ss. XIV-XV: *plaja* any 1309 en un pla de conquesta d'Almeria, amb base en els Templers de Lorca (R. Llull?, Finke, *Acta Ar.* III, 217); «no us pensets que ell hagués cura de la *plaja* d'Estil, ans se més en redon en la mar ---», «con foren a Barcelona saludaren, e sí hac en la *plaja* venguda tanta de gent ---», Muntaner (§§ 106, 113, Casac. III, 35.20, 57.8). «Nau o leny qui primerament serà ormejat en port o en *plaja*, o en costera, o en sparagol ---», *Consolat* (CLV, Pard., p. 174). «Com Nós fom recollits en la *platja* de Bna. ab nostres barons --- trobam que'l nostre estol fo en nombre de 116 veles ---», *Cròn.* del Cerimontós (ed. Pagès, III, § 22, p. 127.1, però *plaja* en el ms. que atribueix a Carbonell).

I aquella veu que s'«alça fins als núvols» «On és lo loc on ma pensa repose? / On serà, on, que mon voler contente? / Ab escandall yo cerc tot fons e tente, / e port no trob on aturar-me gose; / lo que, d'abans, de tot vent me guardava / és envers mi cruel *plaga* deserta: / vagabunt vaig, la casa, qui més certa, / treball és gran, en part on yo vagava»; «D'arma e cors és compost l'hom, contraris / --- / altre voler, qu'enmig d'aquests camina, / és atrobat, que no té via certa: / cuyd' haver port en la *plaja* deserta, / e lo verí li sembla medecina», Ausiàs (LXXVI 1f, xcii 6g).

«*Plaças* arenosas e molt grans, en la qual se troba maymorri per la moltitud dels orifany» després del Cap Buyetdor (Vogidor, Bojador) en l'Atlas de Vall-seca, a. 1439 (JMBover, *BiEscrBal.* II, 486, § 1302). Des de llavors es troba la grafia (pronúncia) moderna, amb *ij*: «Doncs, ¿qui no squiva / ferir les roques / --- / dins en lo Far, / prop Mongibell, / l'Estrangol vell, / volcam fumós, / en Portfangós, / *platga* romana, / valenciana, / hon laura l ferre / — en què s'aferre / no s pot trobar — / qui hi deu calar / ni vol sorgir? / Fogir, fogir ---», JRoig (*Spill*, 8555); «*platja* de mar: litus», JoEsteve (*LiEleg.*, 0-8-6; *platja* en carta de 1482 d'un mercader de València (NCL. IX, 93.12).

Si bé el gironí OPou encara escriu sense la *-t-*: «*plaja*: apertum mare», «mala *plaja* o lloc perillós: statio male fida», «peix de *plaja*: piscis littoralis; peixos de alta mar: pisces pelagii» (*ThPu.*, 74, 67). Com és sabut la pronúncia amb africada *pláǰə*, del cat. central, obeeix al fet de fonètica dialectal que des de fi de

l'Edat Mitjana afectà a la gran majoria dels mots amb *-j-* primitiva on es troba darrere l'accent (veg. *LleuresC*, 260). D'acord amb la isoglossa allà al·ludida, la pronúncia amb *ǰ* s'interromp ja dins el Maresme, i *pláǰə* comença alguns pobles a garbí de StPolM [1914], Pineda [1960], Blanes [1912; amb el diminutiu un *aspłáǰəta* 1931], Lloret (1931), Castell i Platja d'Aro (1964), *pláǰə da murǰǰə* Estartit (1968), Roses, Cadaqués (1964), Llançà, Colera (1958); i només als mig-sobrevinguts de Portbou sento vacillar entre això i *pláǰə*, però *pláǰə* Cervera, Cotlliure, Canet (1959), Barcarès (1960).

També en les fluvials i lacustres: la Resclosa de C. N. és tot una *pláǰə* vora el Terri (Medinyà); la *pláǰə* dels Estudiants a Banyoles (1964), la del Ter a St. Pau de Seguries (1935), la *pláǰə* d'en Julià, recolzada de la ribera del Verdoble a Taltell (1960), la *pláǰə lárǰə* vora la Tet, o un afluent, a Montalbà (1960).

Pertot se sent *pláǰə* des de Vilassar almenys fins a l'Ebre. Com és d'esperar la *ǰ* reapareix en el Maestrat: *Pláǰa del Saldomà* etc. a Vinaròs, Peníscola, Alcalà de Xivert i fins Orpesa (*pláǰa* del Francés, *pláǰəta* dels Capellans, si bé *pláǰa 'la Renegá*, i m'asseguren que abans deien *kalétes* més aviat que *pláǰes*), 1961. Des de Castelló, en efecte, reprèn l'africada, que es torna sorda d'Almenara enllà. Al Palmar de l'Albufera anomenen una *pláǰa* cada un dels blocs de canyar dins l'estany, separats en forma d'illeta (1962). No he triat notes des del Xúquer cap al Sud, perquè és clar que

allà hi ha *pláǰa* pertot. Igual a Eivissa (*sə pláǰə das kóǰuls*, vora La Penya, 1963); i, si la memòria no em traeix, a Menorca. Però tenint en compte que totes les Illes pertanyen uniformement a la zona de màxima extensió de l'africada *ij* postònica, és estupend que a Mallorca se senti *pláǰə* quasi pertot (id. *DFgra.*, 1 *DAmén.*, *BDLC* xiv, 29): Sóller (1953), Banyalbufar, Cala Ratjada, Artà, Santanyí; sento la fricativa amb un matis de *ǰ* tirant a *i*, a Valldemossa i a la Colònia de Sant Pere (1963, 1964, 1969); sembla que hi ha alguna excepció mallorquina: al pagès habitant de l'illa de Cabrera li sento *pláǰə* (1969), i el mapa Mascaró, que altrament porta *plaja*, escriu *Sa Platja des Caragol* a la costa de Santanyí. Qui sap si s'explica aqueixa estranya excepció per un fet geogràfic: a penes hi ha veres platges a la costa de l'illa, quasi tota brava o codolosa (delitoses plajoles de Tuent i Sa Calobra no em desmentiu! poguéu tornar a sotaaiugar-m'hi), mentre que abunden a l'infinit en el sector més freqüentat pels navegants mallorquins de cabotatge: que és la zona de *pláǰə*, de Sant Pol fins a la Tet.

El nostre és un mot totalment mediterrani dins la Romània. Port. *praia* ja freqüent en els clàssics des de la primeria del S. XVI almenys (Álvares Pereira, João de Barros etc.); cast. *playa* [i *pr-* en el poema d'Alfons XI, mj. S. XIV]; mossàrab arabitzat '*abláya* [1154, en l'Idrissi, que era de Ceuta y visqué a Andalusia, dos cops 'vora de mar plana i descoberta', Dozy, *Suppl.* I, 3, d'on marroquí '*pláya*]; en fi l'it. *piaggia*, d'ús general des dels orígens literaris, i en la